

ATRIUM

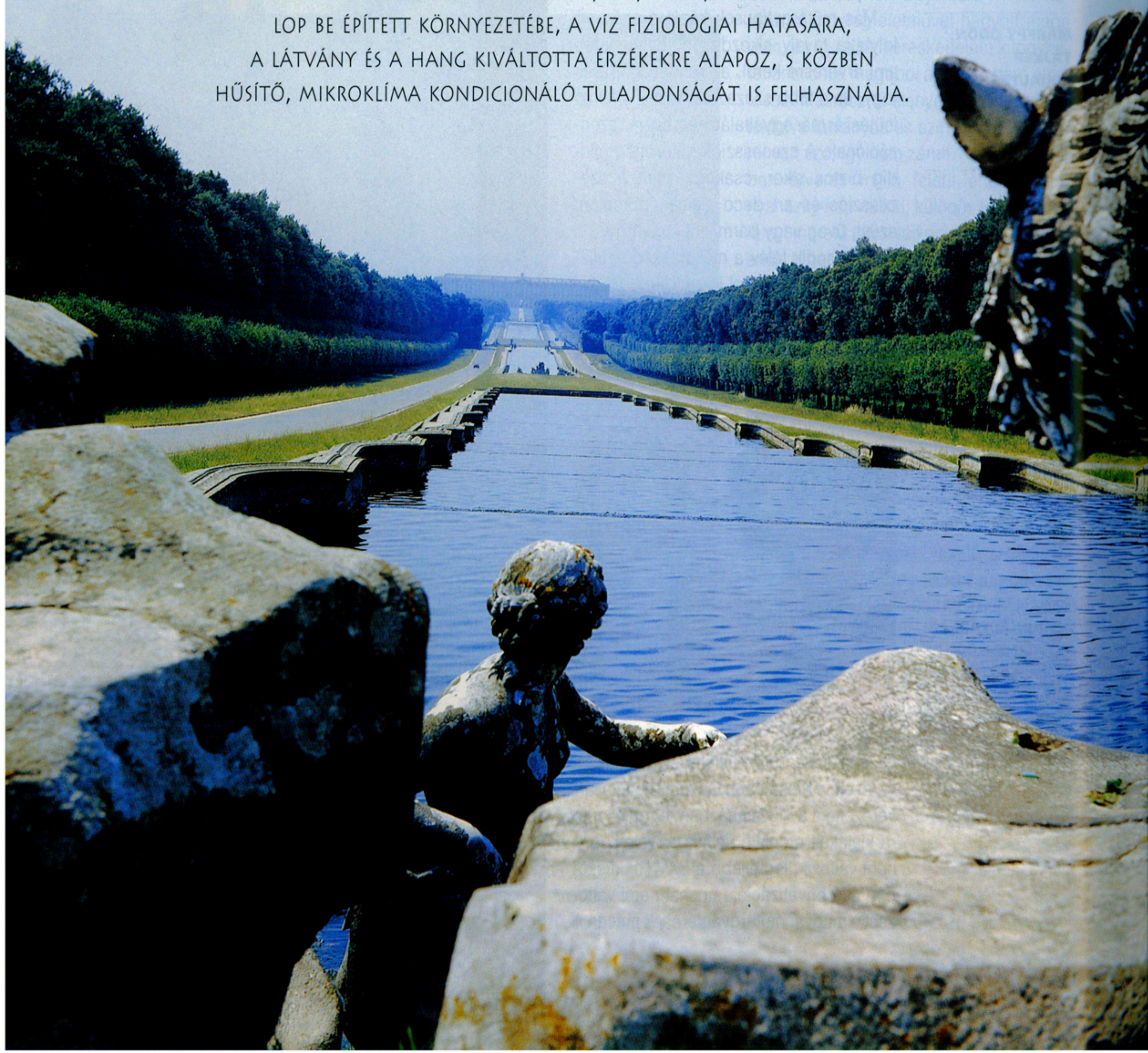
ÉPÍTÉSZELET · LAKÁSMŰVÉSZET · DESIGN

1997/5. OKTÓBER · NOVEMBER · 960 FT

**ROLF BENZ · IRODAVILÁG · OAKLANDI KILÁTÁSOK
A VÍZRE ÉPÜLT KERT · HÁZ „ODAÁTRÓL” · THONET
MŰTÁRGYAK, AUKCIÓK · ING BANK · KLIMÓ KÁROLY**

A VÍZRE ÉPÜLT KERT

A VÍZ A KERTMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉT VÉGIGKÍSÉRŐ ŐSI, ELEMENSI FORMA. A VÍZZEL VALÓ ÉPÍTKEZÉS TÖRTÉNTHET ARCHITEKTONIKUS RENDBEN, DE KÖVETHETI A TERMÉSZET KICSIBEN ELVÉT IS. A TÁVOL-KELETI KERTEK VÍZFOLYÁSAI, HALÁSZKUNYHÓS SZIGETEI VAGY A TÁJKÉPI KERTEK NYUGODT, MEGPIHENŐ TÓFELÜLETEI, KANYARGÓS PATAKJAI A VÍZ STATIKUS FELHASZNÁLÁSÁRA PÉLDÁK, A BAROKK KERTEK ALÁZÚDULÓ, FÜGGŐLEGESEN MOZGÓ, LÉPCSŐS VÍZTÖMEGEI PEDIG A VÍZ DINAMIKUS TERMÉSZETÉRŐL TANÚSKODNAK. EZ AZ ŐSELEM NAGYSZABÁSÚ SZÍNJÁTÉK DÍSZLETE ÉS A HATÁSKELTÉS ESZKÖZE EGYARÁNT LEHET, DE A CSENDES, ELMÉLYÜLT SZEMLÉLŐDÉS HÁTTÉRÉUL IS SZOLGÁLHAT. AMIKOR AZ EMBER A VÍZET A KERT ÉPÍTŐELEMÉKÉNT ALKALMAZZA, ŐSI, ELEMIS, ŐSZTÖNSZERŰ ÉLMÉNYEKET LOP BE ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉBE, A VÍZ FIZIOLÓGIAI HATÁSÁRA, A LÁTVÁNY ÉS A HANG KIVÁLTOTTA ÉRZÉKEKRE ALAPOZ, S KÖZBEN HŰSÍTŐ, MIKROKLÍMA KONDICIONÁLÓ TULAJDONSÁGÁT IS FELHASZNÁLJA.

CASERTA A
VÍZI TENGELLYEL

DIANÁS CSOPORT
A VÍZESÉS ALATT
(CASERTA)

Az összefüggő, vízszintes, épített vízfelületekre legkorábbi példaként azok a téglalap alakú vízmedencék említhetők, amelyek Egyiptomban a halottbúcsúztató szertartások színterei voltak. A történeti források szerint III. Amenofisz fáraó thébai palotakertjében egy 1,5 km hosszú és 300 méter széles medence állt, ahol csónakokon ünnepi felvonulásokat rendeztek. Pár évszázaddal később Augustus császár a Janiculus-domb aljában a céllal építtetett egy hatalmas, ovális tavat, hogy Róma népét tengeri csatákkal szórakoztassa. Az ilyesfajta időöltésre, látványosságra később is nagy igény mutatkozott. A francia kastélyok vizesárait tavakká szélesítették, a versailles-i nagy csatorna 1560 m hosszú és 120 m széles főágán velencei gondolák úsztak, a vízmedencékben pedig tengeri ütközetek imitációja zajlott.

Az ókorban megjelent a medencének egy plasztikai díszekkel teljes, bonyolultabb architektonikájú változata is, a Canopus. Az egyik végén íves kiképzésű, kolonnákkal zárt medence Hadrianus császár tiburini kertjében állt. (Tibur, a későbbi Tivoli, a reneszánsz pápák kedvelt pihenőhelye volt.) A görögök a négyszög alakú bel-

ső udvar, az átrium közepére kutat vagy kőmedencét helyeztek, a római perystiliumok díszreit is hasonló szökőkutak és medencék jelentették. A mohamedán kertek közepére is négy csatorna által körülvett medence került. Ez a motívum a középkori kolostorok kerengős, belső udvaraiban is fellelhető. Az egymást keresztező utak vagy csatornák mindkét esetben a 4 paradicsomi folyó Pison, Gichon, Idiglat és Hiddekel rendjére utalnak. Róma utcáin gyakran találkozunk oroszlánmancsokon álló medencékkel, ezek eredetüket tekintve a Caracalla-thermákból származnak.

A víz legteljesebb díszítő szerepéhez az

iszlám kertkultúrában jutott. A palotákat gyakran folyó mellé emelték, a pálmák lombjai közé rejtett szökőkutakból víz helyett finom italok folytak. (Mátyás visegrádi palotájának egyik szökőkútjából is hasonló nedű, vörösbőr csordogált.) A medencéket gyakran higannyal vagy ónnal töltötték meg, a gyepfelületeket vízzel árasztották el. A díszes csatornák a palotatermekben is átvezettek, a granadai mór palota, az Alhambra lépcső melletti könyöklőiben víz folyt, hogy a palota lakói hőség idején csuklóikat a vízbe tartva hűthessék.

A reneszánsz és a barokk kertek elmaradhatatlan eleme a műbarlang, amely

A VILLA D'ESTE
SÁRKÁNY
KÚTJÁNAK
VÍZKÖPŐI

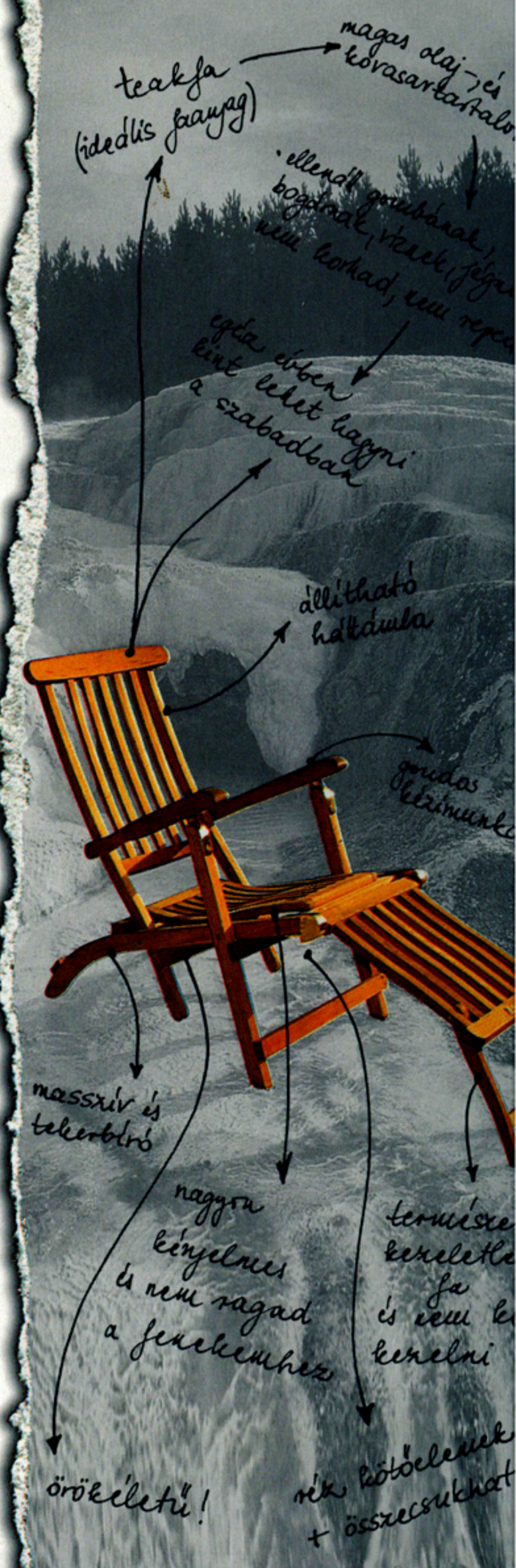
TRSTENO
(DUBROVNIK
MELLETT),
A GOZZI CSALÁD
NYARALÓJA

szintén görög-római előképekre vezethető vissza. A grotta olyan lukacsos kővel, tufával, kagylókkal és mohával díszített mesterséges barlang, amely rejtélyességével, titokzatosságával az ember borzongásra való igényét elégítette ki és emellett fülledt napokon árnyat adó helyként is szolgált. A reneszánsz kertek főtengegyének egyik végén gyakran műbarlangot találunk, ahol a barlang szája előtt szobrok állnak, föltötte vízköpők ontják a vizet, a bejáratot sokszor vízesés, zuhatag vagy vízfüggöny takarja. A grottában pedig szörnyeket ábrázoló plasztikai díszek, groteszkek, kő-, illetve porcelán-szobrok fogadják a látogatót.

A Sabin-hegyek között Tivoliban 1550-ben építi fel palotáját Ippolito d'Este bíboros. A nagy vízbőségű hely vízművekkel teli, teraszokra osztott függőkertrendszer létrehozását tette lehetővé. A vízszlopokat magasba emelő szökőkutak és vízfüggönyös barlangok mellett a villakert legimpozánsabb része a Tomasso da Siena kútmester által tervezett, 100 méter hosszú, úgynevezett Száz kút galériája, amely vékony, kecses vízsugarakat fellövellő szökőkutak sorozatából áll. A kert másik nevezetességét az egykor madrigálokat játszó, többemelet magas vízi orgonát Claudio Venardi tervezte 1573-ban. (Vízi hangszerre nem ez az egyetlen példa. A hagyomány szerint az első vízi orgonát /Hydraulis/ egy alexandriai borbély fia, Ktesibiosz szerkesztette meg i. e. 2-3. század tájékán.) A Villa d'Este-ben mindezen túl vízi kelepccét, ötletes szerkezeteket, a gyanútlan vendégeket megtréfáló vízi játékokat is találunk.

Gambara bíboros Villa Lante-i kertje szintén a reneszánsz kertművészet kimagasló példája. az 1560-80 között Vignola tervei alapján készült kert épülettel közös szimmetriatengelye itt is vízműveken keresztül vezet. A kert egyes szintjein, tera-

Teakfa kerti bútor

a teljes 1997-es kollekció ITT

stella giardino
Budapest VI. ker. Lázár u.
Tel.: 269-3030 Fax: 269-3030
Eger 3300 Vécsey-völgy
T.: (36) 313-452 F.: (36) 321-452

MARTHA PAN
ÚSZÓ SZOBRA
HOLLANDIÁBAN, A
KRÖLLER-MÜLLER
MÚZEUM
PARKJÁBAN

szain felülről lefelé haladva a víz minden lehetséges megjelenésére példát kapunk. A zuhatagszerűen induló medencékben és vízlépcsőkön halad át míg a tengely lezárásaként szolgáló medencébe nem torkollik.

A lépcsős vízesés motívum, az úgynevezett Cascade a portugál kálváriáknál jelent meg először. A dombtetőre kapaszkodó stációk mentén vízesés folyt. A stációktól független, önálló vízlépcső motívumot a reneszánsz kertekben látjuk viszont.

A Cascade-rendszerre a Nápoly melletti Caserta vízlépcsője a legszebb példa, amelyet a palotával szemközti hegyoldalon Vannitelli épített 1731-ben.

A barokk kertekben a vékony sugarakban szökő vízzel, a víz vonalszerű hasz-

nálatával már csak elvétve találkozunk. A barokk kerttervezők hatalmas, mozgó vízfelületekben, alázúduló víztömegekben, gejzirszerű vízoszlopokban és soha nem látott méretű medencékben gondolkodnak. A Petrodvoreci kert távlatai egyenesen a tengerre nyílnak, vízi csatornája a tenger felől is behajózható. Versailles-ban a vízmedencékből hatalmas vízpartereket hoznak létre, a Neptun- és Apolló-medencék monumentális szoborkompozíciója körül 109 vízszögű lövell a magasba és az úgynevezett, svájciak tava 700 méter hosszú és 120 méter széles vízfelületet jelent. A víz szerepe tovább már nem fokozható. A lecsendesülést a szentimentális és tájképi kertek hozzák fűzfás tópartjaikkal, a magányos elvonulást lehetővé tévő iszlottókkal (szigetecskékkal) és szelíden kanyargó patakjaikkal. A víz horizontális felhasználására, a hangulatokra komponált, szemlélődésre készült kertekre a Távolsági kerteket is példaként említhetnénk. A kínai kert mintakönyvek alapján, a természeti szimbolikát szem előtt tartva alakítják ki. Itt a víz folyásirányának, a kiszélesedéseknek és az öblök alakjának egyaránt jelentősége és jelentése van. Például a keletről nyugatra folyó víz és az ötgágú vízfolyás szeren-

csét hoz. Nagy becsben tartják a vízmos-ta köveket is. A japán kertekben, ott, ahol nincs víz a folyót száraz meder és parti növényzet jelzi, a verandákon pedig a vízzel telt dézsa kötelező.

A felsorakoztatott történeti példák jelentős része korunk kisléptékű kertjeiben nehezen megvalósítható, de mai környezetbe történő átültetésük nem is lehet célunk. Ideális esetben egyfajta esztétikai előképként működhetnek, azt példázva, hogy a fóliázott fenekű, gyorsan építhető kerti tavakon, műköző szökőkutakon és idilli objektumokon túl a víznek nagyívű, látványos felhasználása is lehetséges, hogy a víz eleven, megkomponálható anyag és a vízarchitektúra fogalma hajdan nem volt ismeretlen. ♦

CASTELGANDOLFO
- A PÁPAI
NYARALÓ
KERTJÉNEK -
RÉSZLETE

Varázslat **EGYIK** napról a

MÁSİK napra

Extra méretű, 10-15 éves

és cserjékből megte

beültetjük

A koros fák díszfa

ÖkoPlant

ÖkoPlant Kft. Díszfaiskola H-9463 Sopronh

Tel./fax.: 06-99 367-756

Tel.: (06-30) 469-892, (06-30) 595-151